

ІНТЕГРОВАНІ УРОКИ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ : ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація

У статті розкрито специфіку інтегрованих уроків, обґрунтовано їх доцільність проведення у початкових класах, розглянуто їх класифікацію: за дидактичною метою, за етапами навчальної діяльності.

Ключові слова: *інтегрований урок, класифікація, практичні уміння та навички, міжпредметні зв'язки, творча активність.*

Аннотация

В статье раскрыта специфика интегрированных уроков, обосновано их целесообразность проведения в начальных классах, рассмотрено их классификацию: за дидактической целью, за этапами учебной деятельности.

Ключевые слова: *интегрированный урок, классификация, практические умения и навыки, межпредметные связи, творческая активность.*

Summary

The article describes the specifics of the integrated lessons, substantiates their expediency of conducting in the elementary classes, considers their classification: by didactic purpose, by stages of educational activity.

Keywords: *integrated lesson, classification, practical skills, cross-curricular communication, creative activity.*

У Концепції «Нова українська школа» йдеться про потребу системних змін у структурі та змісті початкової освіти. Переосмислення пріоритетів навчання, ролі учня як суб'єкта навчально-виховного процесу, а також суспільні зміни зумовлюють нетрадиційні підходи до вирішення багатьох освітніх проблем. Серед яких – проблема інтегрованого навчання.

Психологічні основи процесу інтеграції, його сутність та дидактичні можливості розкрито в дослідженнях Н. Бібік, С. Вашуленка, Л. Виготського, С. Гончаренка, В. Давидова, В. Зінченка, Р. Ільченко, Е. Носенко, О. Савченко, В. Тименка, С. Якименка та ін.

Мета наукової розвідки – довести ефективність впровадження інтегрованих уроків у початковій школі.

У змісті навчання інтеграція знань здійснюється злиття в одному предметі чи темі елементів різних навчальних дисциплін шляхом широкого міждисциплінарного підходу, який передбачає визначення інтегративних принципів загальноосвітнього значення.

Одним із напрямків методичного збагачення уроків у початкових класах, як зазначає О. Савченко, є проведення їх на основі інтеграції змісту [4, с. 87]. Доцільність інтегрованих уроків впливає із завдань інтеграції знань, умінь та навичок учнів.

Інтегрований урок об'єднує блоки знань із різних навчальних предметів, тем навколо однієї проблеми з метою інформаційного та емоційного збагачення сприймання, мислення, почуттів учня, що дає змогу пізнавати певне явище різнобічно, досягати цілісності знань. Такий урок спрямований на розкриття загальних закономірностей, законів, ідей, теорій, відображених у різних науках і відповідних їм навчальних предметах. Він забезпечує формування в учнів цілісної системи уявлень про діалектико – матеріалістичні закони пізнання навколишнього світу у їх взаємозв'язку та взаємозумовленості і сприяє поглибленню та розширенню знань учнів, діапазону їх практичного застосування.

Мета інтегрованих уроків передбачає формування в учнів цілісного світогляду про навколишній світ, активізацію їх пізнавальної діяльності; підвищення якості засвоєння сприйнятого матеріалу; створення творчої атмосфери в колективі учнів; виявлення здібностей учнів та їх особливостей; формування навичок самостійної роботи школярів із додатковою літературою, таблицями міжпредметних зв'язків, опорними схемами; підвищення інтересу учнів до матеріалу, що вивчається; ефективну реалізацію розвивально – виховної функції навчання. У результаті побудови і проведення уроку на інтегрованому підході у свідомості учня виникають якісно нові знання внаслідок одержання особливої інформації.

Для уроків міжпредметної інтеграції змісту, як показують наукові дослідження і практика, характерні різні підходи. Міжпредметні зв'язки виступають як умова єдності навчання і виховання, засіб комплексного підходу до предметної системи навчання. Міжпредметні зв'язки мають особливе значення для формування багатьох понять. Наприклад, на уроці читання у другому класі діти вивчають казку «Заєць та Іжак», на уроці ознайомлення з навколишнім світом вони пізнають особливості життя цих тваринок. На уроках образотворчого мистецтва ці образи закріплюється в малюнку, на уроках праці – в ліпленні. Таким чином, поняття не просто дублюються, а поглиблюються. Отже, міжпредметні зв'язки дають змогу поглибити вивчення матеріалу без додаткових затрат, реалізувати взаємну систематизовану узгодженість, стимулювати учнів до використання набутих знань у повсякденній практиці.

Однак не можна ототожнювати інтегрований урок із міжпредметними зв'язками, оскільки, як зазначає О. Савченко, це різні методичні поняття [4, с. 89].

Ідея інтегрованого навчання сьогодні надзвичайно актуальна, оскільки з її успішною методичною реалізацією передбачається досягнення мети якісної освіти, тобто освіти конкурентоздатної, спроможної забезпечити кожній людині самостійно досягати життєвої цілі, творчо самоутверджуватися у різних соціальних сферах. Звичайно, інтеграція, як дидактичний засіб чи принцип, має при цьому втілитися у навчальні предмети, у формі їх об'єднання і представлення єдиним цілим. Йдеться про конструювання і втілення способів інтеграції змісту освіти, на основі яких має розгортатися відповідний навчальний процес. Науковці виділяють такі способи інтеграції змісту початкового навчання : інтегровані курси; інтегровані підручники; інтегровані завдання; інтегровані уроки.

Важливим способом інтеграції змісту початкової освіти є інтегровані підручники, які бувають двох видів : одні з них об'єднують навчальний матеріал кількох освітніх галузей, інші – інтегрують зміст освіти у межах одного навчального предмета.

Одним із напрямів інтегрування змісту предметів є проведення інтегрованих уроків. При цьому поурочна інтеграція здійснюється на основі інтеграції змісту, відібраного з кількох предметів і об'єднаного навколо однієї теми. Це об'єднання має на меті інформаційне й емоційне збагачення сприймання, мислення і почуттів учнів завдяки залученню цікавого матеріалу, що дає змогу з різних сторін пізнати якесь явище, поняття, досягти цілісності знань. В основі інтегрованого уроку лежить певним чином інтегрований зміст. Інтеграція шкільного змісту може бути повною або частковою. Цікаво, що характерною рисою початкової школи більшості зарубіжних країн стало навчання за інтегрованими уроками.

Інтегровані уроки – це уроки, які об'єднують блоки знань із річних навчальних предметів, що за навчальним планом викладаються як окремі навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення, сприймання, мислення, почуттів учня, що дає змогу пізнавати нове з різних сторін, досягати цілісності знань. Метою навчальних занять, побудованих на

інтегрованому змісті, є створення передумов для різнобічного розгляду певного об'єкта, поняття, явища, формування системного виникнення уяви, позитивно-емоційного ставлення до пізнання.

Урок у сучасних умовах повинен носити творчий характер. Потрібно запозичувати все найкраще в досвіді вчителів, самому шукати можливі, більш ефективні підходи пояснення нового матеріалу і повторення вивченого матеріалу.

Мета інтегрованих уроків – формування в учнів цілісного світогляду про навколишній світ, активізація їх пізнавальної діяльності; підвищення якості засвоєння сприйнятого матеріалу; створення творчої атмосфери у колективі учнів; виявлення здібностей учнів та їх особливостей; формування навичок самостійної роботи школярів з додатковою довідковою літературою, таблицями міжпредметних зв'язків, опорними схемами; підвищення інтересу учнів до матеріалу, що вивчається; ефективна реалізація розвивально-виховної функції навчання [2, с. 49].

Інтегративна цілісність уроку потребує наявності однакового рівня спільності взаємодіючих елементів спільної мети для всіх процесів взаємодії, спрямованої на досягнення кінцевого результату. На думку Т. Браже, інтегровані уроки, подібно до традиційних, можна класифікувати за такими ознаками [1, с. 152–153]:

I. За дидактичною метою:

- 1) уроки засвоєння нових знань;
- 2) уроки формування практичних умінь і навичок;
- 3) уроки узагальнення і систематизації знань;
- 4) контрольні уроки;

II. За етапами навчальної діяльності:

- 1) вступні уроки.
- 2) уроки первинного ознайомлення з матеріалом;
- 3) уроки формування понять, вивчення законів і правил;
- 4) уроки застосування знань на практиці;
- 5) уроки формування практичних умінь і навичок;
- 6) уроки повторення і узагальнення матеріалу.

Кожен тип уроку має внутрішній зміст – методику вирішення окремих дидактичних задач на кожному етапі уроку. Методика – це найбільш мобільна частина кожного уроку, тому що методи, прийоми і засоби навчання використовуються на уроці в різних співвідношеннях, послідовності і взаємозв'язку.

Інтегровані уроки в початковій школі дають можливість підводити учнів до усвідомленої і емоційно пережитої потреби міркувати і висловлювати свої думки на запропоновану тему. Діти мають можливість застосовувати при цьому арсенал своїх знань, життєвий досвід, зробити власні, нехай незначні, але дуже необхідні кожній дитині, висновки та пошукові відкриття [5, с. 49].

Отже, навчально-виховна система початкової освіти поєднує процеси навчального пізнання й діяльності учня, а інтегрований підхід до навчання дає змогу враховувати цю особливість початкового етапу за допомогою вибору

відповідної тематики, добору змісту нового матеріалу, способів і засобів оволодіння ним. Відповідно інтегровані уроки дають відчутні результати у розвитку пізнавальних здібностей молодших школярів.

Література

1. Браже Т. Интеграция предметов в современной школе // Литература в школе. 1996. № 5. С. 150–154.
2. Іванчук М. Основи технології інтегрованого навчання в початковій школі : навч. метод. посібник. Чернівці, 2001. 120 с.
3. Нова українська школа : поради для вчителя / за заг. ред. Н. Бібік. Київ, 2018. 160 с.
4. Савченко О. Сучасний урок у початкових класах. Київ, 1997. – 256 с.
5. Ступарик Б. Національна школа : витоки, становлення. Київ, 1998. 336 с.
6. Сучасний урок. Інтегративні технології навчання : науково-методичний посібник. Київ, 2004. 192 с.

Інна Суліма

м. Вінниця

(Наук. керівн. – канд. філол. наук, доц. Віннічук А. П.)

МЕТОДИКА РОБОТИ НАД НАРОДНОЮ КАЗКОЮ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Анотація

У статті проаналізовано методичні особливості роботи над жанром народної казки з учнями початкових класів; з'ясовано особливості текстового аналізу, складання плану, написання власної казки.

Ключові слова : *народна казка, чарівні казки, казки про тварин, побутові казки, структура казки.*

Аннотация

В статье проанализированы методические особенности работы над жанром народной сказки с учениками начальных классов; выяснены особенности анализа текста, составление плана, написание собственной сказки.

Ключевые слова: *народная сказка, волшебные сказки, сказки о животных, бытовые сказки, структура сказки.*

Summary

The article analyzes the methodological features of work on the genre of folk tales with elementary school students; the peculiarities of working with the text, drawing up a plan, writing your own fairy tale.